

Ekumeeninen joulu

- **Ekumenia** tarkoittaa kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen yhteistyötä.
- Joulu on kristityille tärkeä juhla, jolloin muistellaan Jeesuksen, Vapahtajan syntymää.
- Kristillisten yhteisöjen joulunviettotavoissa on paljon yhteistä, mutta myös joitakin kyseiselle yhteisöille tärkeitä erityispiirteitä.
- Tervetuloa tutustumaan eri kristillisten yhteisöjen joulun viettoon!

Sisältö:

- Joulun vietto 1930-1960 luvun Suomessa
- Adventistinen joulu
- Pelastusarmeijan joulu
- Ortodoksinen joulu
- Luterilainen joulu
- Katolinen joulu
- Kyselytutkimus suomalaisten joulusta

Diasarjan käyttäjälle

- Oheisen diasarjan tavoitteena on esitellä joulun viettoa eri kristillisissä perinteissä.
- Mukana diasarjassa on myös historiallinen näkökulma, tutkimustietoa suomalaisista joulunvieton tavoista sekä tehtäviä.
- Diasarjaa voi käyttää erilaisissa ryhmissä. Sarjaa tehdessä kohderyhmänä on ollut alakoulu, mutta sarja sopii soveltaen käytettäväksi sekä vanhempien että nuorempien lasten tai aikuisten kanssa.
- Diasarjan diojen tekstien haastavuus vaihtelee, joten ohjaajan on hyvä tutustua sarjaan etukäteen ja miettiä juuri omalle ryhmälleen sopiva tapa käyttää dioja.
- Antoisia hetkiä jouluperinteiden parissa!

Joulunvietto 1930-luvun Suomessa

- Joulukuusi on vanha saksalainen jouluperinne, joka omaksuttiin Suomeen jo 1800-luvun alussa.
- Joulukuusi levisi myös kouluihin, ja 1930-luvulla se kuului jo kaikkiin koteihin. Kuusen koristelu oli perinteisesti lasten erikoistehtävä.
- Joulusauna ja joululahjat olivat osa joulun viettoa
- Joulupukki ei ollut aina ystävällinen punanuttu vaan kuvissa ja-tarinoissa pukki saattoi oli äkäinen vanha mies, joka toi tuhmille lapsille piiskoja.
- Joulupäivänä lapset eivät saaneet mennä ulos, mutta Tapanina käytiin kylässä.
- Jouluna kodeissa syötiin hyvin.

Joulunvietto 1950- ja 1960-luvuilla

- Joulukuukausi oli edelleen perheen juhla.
- Joulua vietettiin perinteisesti aitojen kynttilöiden valossa, jotka maalla tehtiin usein itse.
- Sähkökynttilät yleistyivät 1960-luvulla
- Jouluevankeliumi, joulusauna, jouluruoka ja lahjat kuuluivat joulunviettoon
- Jouluna käytiin kirkossa ja hautausmaalla, jonne vietiin kynttilöitä suvun vainajia muistaen.

Tuomaan risti

Kuusi haettiin reellä metsästä.

Tuomaan risti on perinteinen joulukoriste, joka veistettiin puusta.

Koristeen nimi viittaa apostoli Tuomaaseen, jonka päivää vietetään 21.12. Tällöin suojelevat ristit nostettiin oville tai ikkunoille ja joulun vietto alkoi.

Tuomaan ristin esikuvana ovat olleet kirkkojen takorautaiset ristit.

Tehtäviä

- Tutustu diasarjan kuviin. Mitä tuttua ja mitä vierasta löydät kuvista?
- Lukekaa yhdessä tai yksin joulun vieton tavoista. Mitkä tavoista ovat säilyneet ja mitä muuttuneet? Mistä luulet johtuvan, että jotkut tavat säilyvät ja toiset jäävät pois tai muuttuvat?
- Tuomaan risti on perinteinen joulukoriste. Onko sinun kotonasi joku vanha, perinteinen koriste? Jos on, mistä se on teille tullut?
- Mikä on sinun lempijoulukoristeesi? Miksi? Piirrä se vihkoosi. Jättäkää vihkot auki pöytien päälle ja käykää kiertelemässä luokassa, millaisia koristeita muut piirsivät.
- Mitkä asiat tuovat sinulle jouluisen mielen?
- Kirjoita vihkoosi jouluaaton ”aikataulu” eli mitä asioita ja missä järjestyksessä teillä yleensä tehdään jouluna. Vertaa vihkoa muiden koulukavereiden kanssa. Mitä samaa tai mitä eroa huomaa tavoissa?

Adventistinen joulunvietto

Jouluna vietetään Jeesuksen syntymäjuhlaa

- Adventistit juhlivat Jeesuksen syntymäjuhlaa Jumalan rakkauden juhlanä.
- Tiedostamme, että todellinen Jeesuksen syntymä ei tapahtunut meidän joulun ajankohtana, mutta on tärkeää juhla Jumalan Pojan syntymistä ihmiseksi ja maailman Vapahtajaksi.
- Adventtikirkossa ei ole erityisiä joulunviettotapoja, vaan jokainen voi itse valita miten jouluaan viettää.

Joulu antaa mahdollisuuden kertoa ihmisille Jeesuksesta

- Seurakunnissa järjestetään joulujuhlia, joulujumalanpalveluksia joulunäytelmiä, joulukonsertteja ja erilaisia hyväntekeväisyystapahtumia lähialueen ihmisten iloksi ja avuksi. **Keksitkö sinä jonkun tavan tuottaa jouluiloa muille?**
- Kodeissa joulunviettoon sisältyy usein jouluevankeliumi, joululauluja, lahjojen antamista ja joulukuusi. Usein vierailaan sukulaisten, sairaiden tai yksinäisten henkilöiden luona joulumuistamisen kanssa.
- Jouluaateriat ovat usein perheen tai suvun yhteistä aikaa. Jouluruokaan ei sisälly yleensä kinkkua, vaan monipuolisia ja maittavia perheen oman perinteen mukaisia jouluherkkuja esim. kasvislaatikoita ja kaltiaisia (ohuet moniviljaleipäset).

Pelastusarmeijan joulu

Pelastusarmeijan motto on

- 🛡️ **soppaa, saippuaa ja sielunhoitoa**
Se tarkoittaa, että Pelastusarmeijassa ihmisen elämän kaikki asiat ovat tärkeitä.

Pelastusarmeija

- 🛡️ auttaa rahavaikeuksissa olevia
- 🛡️ järjestää monenlaista toimintaa, jossa voi saada ystäviä ja tukea
- 🛡️ järjestää jumalanpalveluksia ja muita hengellisiä tilaisuuksia.
- 🛡️ Jouluna Pelastusarmeijan moton voisi sanoa vaikka näin:
riisipuuroa, villasukkia ja jouluevankeliumia

Pelastusarmeijan joulu

Joulun sanoma on hyvän tahdon sanoma

- ✚ Jeesuksen syntymäjuhla on Pelastusarmeijalaisille tärkeä juhla samalla tavalla kuin kaikille kristityille.
- ✚ Joulumusiikki ja iloiset ja tunnelmalliset joulujuhlat kuuluvat jokaisen Pelastusarmeijan osaston jouluun.
- ✚ Jeesuksen syntymäjuhla kertoo Jumalan rakkaudesta ihmisiä kohtaan. Pelastusarmeijalaisille on tärkeää välittää tuota rakkautta eteenpäin.

Toiminta: Suunnitelkaa koko luokan hyvän tahdon projekti. Miettikää, ketä voisitte auttaa tai ilahduttaa yhdessä.

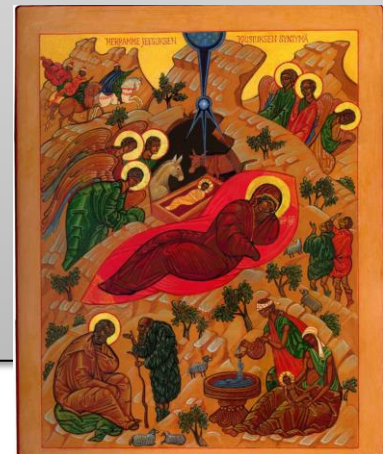
Jouluna keskitytään auttamistyöhön

- ✚ **Joulupatakeräys**
Kaikki pelastusarmeijalaiset ja lukuisat vapaaehtoiset seisovat patavahteina kaduilla ja kauppakeskuksissa. Keräyksestä saaduilla rahoilla autetaan oman kaupungin vähävaraisia.
- ✚ **Jouluavustukset**
Jouluavustuksilla autetaan tuhansia ihmisiä saamaan parempi joulu.

Ortodoksinen joulun vietto

- ❖ Joulua on edeltänyt 40 päivän paasto aika eli jouluherkkuja ei maistella etukäteen (kaikki ortodoksit eivät paastoa) . Paasto aikana pyritään myös auttamaan toisia ja olemaan kohteliaampia. Monet lapset ovat herkkulakossa.
- ❖ Jouluaatto on vielä paasto aikaa (joulupuuro ja kala-ateria aattona), joten joulun juhlinta alkaa varsinaisena Kristuksen syntymäpäivänä 25.12.
- ❖ Joulun sanomaa tutkitaan ikonista, jossa on kuvattuna Betlehemin seutu, syntymäluola ja sarjakuvamaisesti koko Luukkaan evankeliumin kuvaama tapahtumasarja (ks. [Ikoni](#), sisältää runsaasti tehtäviä).
- ❖ Kaikkien maiden ortodoksit tervehtivät toisiaan omalla kielellään näin:
 - ❖ **KRISTUS SYNTYY – KIITTÄKÄÄ!**

KRISTUS SYNTYY - KIITTÄKÄÄ

- ❖ Juhlakautena käydään slaavimassa eli papit kiertävät ihmisten kodeissa toimittamassa rukoushetkiä. Juhlaan kuuluu eri perheiden herkkujen maisteleminen. Juhlakausi loppuu 6.1.
- ❖ Venäjällä ortodoksit viettävät joulua ns. vanhan kalenterin mukaan 13 päivää myöhemmin.
- ❖ Ortodoksiset joululaulut kertovat Kristuksen syntymästä ja joulun ilosta.
- ❖ Kirkossa lauletaan joulun juhlaveisut (tropari ja kontakki):
- ❖ https://www.youtube.com/watch?v=RMP1V0yfER0&list=PLRGplIOVac7hYIQGxM_xuv1LkK1dG4nZS&index=3

Jouluikoni

Virtuaalinen kuva sisältää runsaasti tietoa ja tehtäviä, joita voidaan tehdä yhdessä tai itsenäisesti.

Luterilainen joulu

Monissa kodeissa luetaan
joulu-evankeliumi
Luuk. 2:1-20

"Heidän siellä ollessaan tuli
Marian synnyttämisen aika, ja
hän synnytti pojan, esikoisensa.
Hän kaperoi lapsen ja pani hänet
seimeen, koska heille ei ollut
tilaa majapaikassa."

Kuva: Kirkon kuvapankki,
Teemu Junkkaala

Luterilainen joulu

KAUNEIMMAT

Joululaulut™

Luterilaisessa perinteessä adventin aika valmistaa jouluun.

Monissa perheissä joulurauhan julistaminen aloittaa joulunaaton vieton. Haudoilla käynti, aattohartaus ja joulukirkko kuuluvat myös suomalaiseen luterilaiseen perinteeseen.

Joululaulut ja jouluvirret ovat monille rakas jouluperinne. Kauneimpia joululauluja on laulettu yhdessä jo vuodesta 1973 lähtien.

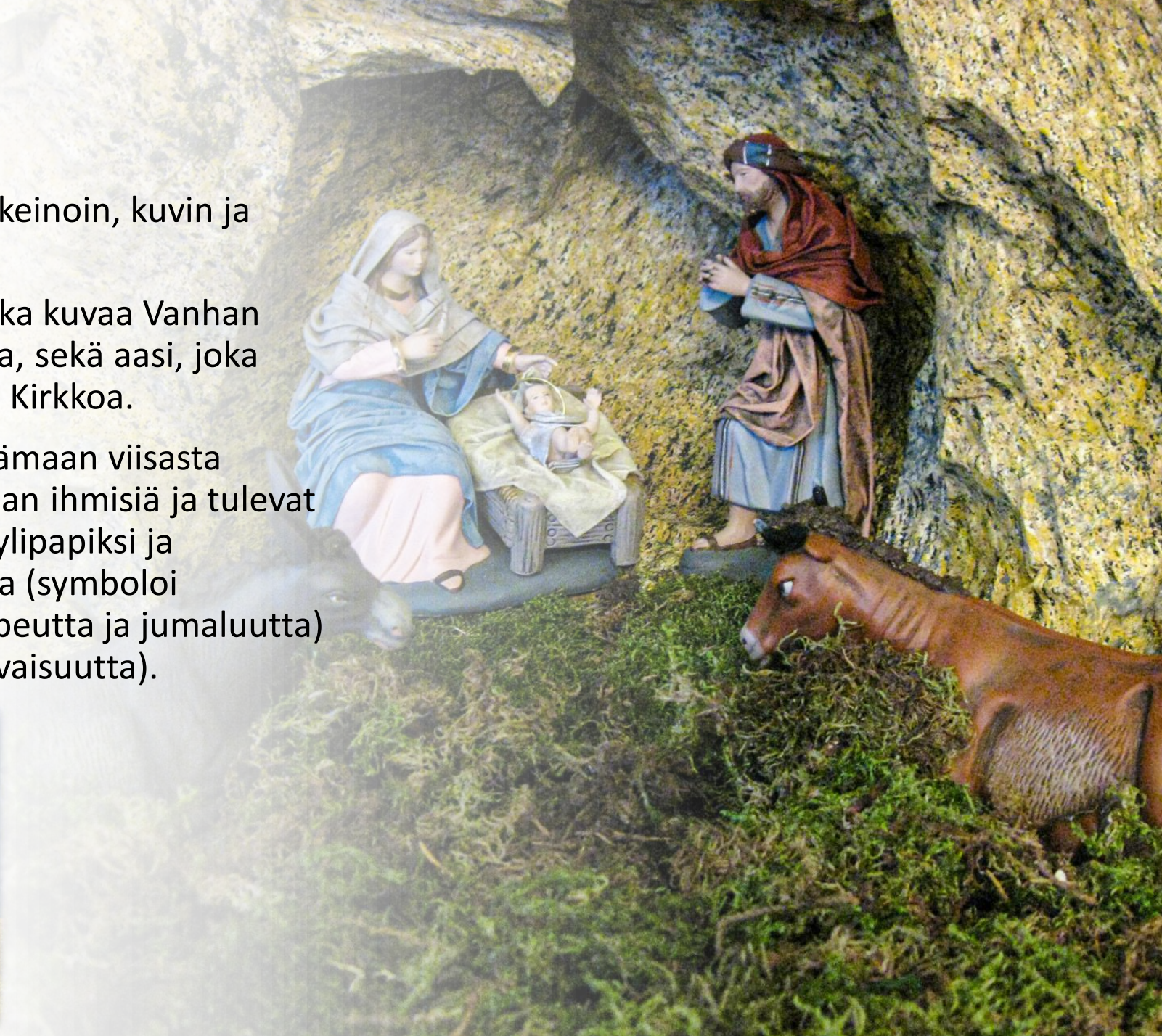
Monille tuttu laulu joulujuhlassa on Martti Lutherin jouluvirsi *Enkeli taivaan*, joka kirjoitettiin alun perin joulukuvaelmaan musiikiksi.

Tehtäviä

- Mitä asioita toivot omaan jouluusi?
- Mitkä ovat suosikkijoululaulujasi?
- Äänestäkää luokan suosituin joululaulu ja tehkää luokan seinälle listaus ”Meidän luokan suosituimmat joululaulut”
- Valitkaa yksin tai pareittain joululaulu ja kirjoittakaa siitä esimerkiksi ensimmäisen säkeistön sanat paperille. Koristelkaa paperin reunukset jouluisella kuvituksella, inspiraatiota voi hakea laulun sanoista. Laulujen sanat voi koota luokan seinälle jouluiseksi laulukirjaksi.

Katolinen joulu: Jouluseimi

- Kristuksen syntymää on esitetty taiteen keinoin, kuvin ja kaiveruksin jo ainakin 300-luvulla.
- Kuvauksissa esiintyy jo tuolloin härkä, joka kuvaa Vanhan testamentin messiasprofetioita ja Israelia, sekä aasi, joka kuvaa nöyrästi palvelevaa kristikuntaa ja Kirkkoa.
- Seimiasetelmaan liittyvät myös kolme itämaan viisasta miestä. Tietäjät kuvaavat kaikkia maailman ihmisiä ja tulevat tunnustamaan Jeesuksen ”kuninkaaksi, ylipapiksi ja vapahtajaksi”. He toivat lahjoinaan kultaa (symboloi kuninkuutta), suitsuketta (symboloi pappeutta ja jumaluutta) ja mirhaa (symboloi messiuutta ja kuolevaisuutta).

Itämään tietäjät

- Katolisessa maailmassa pyhän Nikolauksen, eli joulupukin lisäksi Itämään tietäjillä on joulun vietossa merkittävä rooli.
- Epifania (Suomessa loppiainen), jota vietetään tammikuun kuudes päivä, on läntisessä perinteessä Itämaan tietäjien juhla.
- Kristinuskon ensimmäisinä vuosisatoina Epifania oli jouluakin tärkeämpi, Jumalan ilmestymisen juhla.
- Monissa katolisen kulttuurin maassa Epifania on edelleen yhtä merkittävä kuin jouluaaton ja –päivän juhlinta. Esimerkiksi monessa maassa joululahjat jaetaan vasta loppiaisena.
- Itämaan tietäjät saapuivat Betlehemiin seuraten heitä johdattanutta tähteä. Betlehemin tähden symboliikka elää edelleen ikkunoihin laitettavissa tähti-valoissa ja joulukuusen latvatähdessä.
- Seimiperinteessä Itämaan tietäjät kuvataan usein seimen äärelle, vaikka Raamatun mukaan (Matt. 2) vierailu tapahtui myöhemmin. Traditio siis elää ja muuttuu ajassa yhdistellen luovasti eri lähteitä.

Katolinen seimiperinne

- Vuonna 1223 pyhä Franciscus Assisilainen asetti eläimiä seimiasetelmaan italialaisen maalaistalon talliin ja saarnasi siellä jouluevankeliumia. Siitä alkoi seimiperinteen suuri suosio.
- Seimihahmoja löytyy erikokoisina, aina sentin mittaisesta ihmisen kokoisiin.
- Hahmot voivat olla ulkoasultaan eri kulttuurien edustajia, ja heidän ympärilleen voi rakentaa vaikka kokonaisen kylän asukkaineen.
- Jeesuksen syntymän tapahtumia myös näytellään kaduilla, kirkoissa ja muissa julkisissa tiloissa.
- Vatikaaniin, Pietarin kirkon aukiolle rakennetaan joka vuosi erilainen seimiasetelma joulun ajaksi.

Kuva: Pietarin kirkon aukio, Vatikaani, Rooma.

Joulun sanoma

- Kirkkojen asetelmat ovat usein näyttäviä suurine hahmoineen. Koteihin asetellaan yleensä pienempi seimikuvaelma noin sormen mittaisista hahmoista.
- Usein seimi rakennetaan kokonaisuudessaan näkyville saman tien. Vanhan perinteen mukaan hahmot tuodaan seimiasetelmaan adventin aikana kertomusta seuraten eli vasta joulun aattona saapuvat Maria ja Joosef paikalle, ja joulupäivänä Jeesus-lapsi, sitten paimenet lampaineen.
- Itämaan tietäjät ovat perinteisesti tulleet paikalle vasta 6. tammikuuta, jolloin jo hyvin varhaisesta ajasta saakka on vietetty epifaniaa, eli Kristuksen ilmestymisen juhlaa.
- Seimiperineessä tärkeintä on muistuttaa mieliin juhlan perimmäinen merkitys. Joulu on Kristuksen syntymäjuhla – Nativitatis Domini.
- Kaiken keskiössä on aina pyhä perhe ja Jeesus.

Tehtäviä

- 1. Tarkastele kuvia. Tunnistatko kaikki seimiasetelmissä näkyvät hahmot? Puuttuko kuvista joitakin tekstissä mainittuja hahmoja? Kirjoita hahmot vihkoosi. Mistä hahmoista pidät itse eniten?
- 2. Tarkastele ensimmäisen ja kolmannen dian kuvia. Huomaatko jotain eroa siinä, missä paikassa hahmot ovat? Millainen sänky Jeesus-lapsella on? Mikä on seimi?
- 3. Mitä lahjoja tietäjät toivat Jeesus-lapselle? Voit etsiä heistä myös lisätietoa, löydätkö esimerkiksi heidän perimätietoa olevat nimensä?
- 4. Etsi tietoa Franciscus Assisilaisesta, seimiperinteen ”isästä”. Kuka hän oli ja mitä muuta hän teki?
- 5. Kuka oli pyhä Nikolaus?
- 6. Oletko nähnyt jossakin jouluseimen? Missä?
- 7. Projekti: Ryhmän jouluseimi
 - Katsellaan yhdessä kuvia erilaisista jouluseimistä. Arvotaan seimen eri elementit (taustamaisema, talli tai luola, esineet, tähti, hahmot: Joosef, Maria, Jeesus, paimenet, lampaat, Itämaan tietäjät, aasi, härkä jne.) ryhmän kesken ja piirretään tai askarrellaan yksin tai pareittain oma osanne seimeen. Kootaan seimi taustapaperille ja osat kiinnitetään teipillä tai sinitarralla, jos halutaan että oman osan seimeä voi ottaa myöhemmin kotiin.
- Kuvälähteet: Katolinen Kirkko Suomessa, opetus@katolinen.fi

Opettajalle

Vastaukset:

1. Hahmot: Joosef, Maria, Jeesus, Itämään tietäjät sekä elämistä perinteiset aasi ja härkä. Vatikaanin asetelmassa äärimmäisenä oikealla myös kylän asukas. Paimenet ja lampaat puuttuvat kuvista.

2. Ensimmäisessä kuvassa pyhä perhe on luolassa, kolmannessa kuvassa talossa tai tallissa. Jouluevankeliumin mukaan perheen saapuessa Betlehemiin kaikki asuinhuoneet olivat varattuja, koska kaupunkiin oli keisarin käskyn mukaan saapunut paljon Daavidin suvun jäseniä ilmoittautumaan veroluetteloon. Seimi on eläinten syöttökaukalo.

Lisätietoa opettajalle: Betlehemissä eläinsuoja saattoi olla myös luonnollinen tai kaivettu luola, tai esim. puinen katos. Eläinsuoja oli myös kodeissa, maapohjainen eteisosa, jossa eläimiä pidettiin öisin sisällä turvassa sekä tuottamaan lämpöä kylmään vuodenaikaan.

3. Tietäjät (perimätiedon mukaan: Caspar, Melchior ja Baltasar) toivat lahjoina kultaa (kuninkuus), suitsuketta (pappeus ja jumaluus) ja mirhaa (messiuus ja kuolevaisuus) saapuessa Betlehemiin.

Lisätietoa opettajalle: Emme tiedä tarkalleen milloin tietäjät saapuivat. Se on saattanut tapahtua syntymää seuraavina päivinä tai vasta n. kuukausi tai jopa vuosi Jeesuksen syntymän jälkeen, ja tuolloin perhe oli jo talon asuintiloissa.

4. **Pyhä Franciscus Assisilainen** (oikealta nimeltään *Giovanni Francesco di Bernardone, 1181-1226*) oli italialainen munkki, diakoni ja saarnaaja. Hän tuli tunnetuksi perustamastaan fransiskaanisesta munkkiveljeskunnasta. Hän on kunnioitettu hahmo monissa kristillisissä kirkoissa ja häntä pidetään mm. eläinten ja ympäristön suojelupyhimyksenä.

5. Pyhä Nikolaus (270-343 jKr.), Myran piispa. Yksi suosituimmista kristillisistä pyhimyksistä, jota juhlitaan 6. joulukuuta. Nykyinen joulupukki-hahmo (santa Claus) perustuu monine variaatioineen pyhän Nikolauksen toimintaan piispana.

Tutkimus suomalaisesta joulunvietosta:

Yhdessäolo ja jouluruoka tärkeää joulussa

- Vuonna 2019 suomalaisille tehtiin kyselytutkimus liittyen joulun viettoon.
- Tutkimukseen vastanneiden mukaan joulussa parasta on yhdessäolo (70 %) ja jouluruoka (70 %).
- Toiseksi parhaana asiana pidettiin joululomaa (42 %).
- Kolmannen sijan jakoivat Kauneimmat joululaulut -tilaisuudet (39 %) ja joulusauna (39 %).
- Avoimissa vastauksissa korostettiin myös joulun rauhaa ja tunnelmaa.
- Kyselytutkimukseen vastanneista 60 prosenttia aikoo osallistua jouluna hyväntekeväisyyteen.
- Tehtävä: Tehkää äänestys, mikä on tärkeää teidän ryhmän joulun vietossa. Verratkaa tuloksia tutkimuksen tulokseen.
- Lähde: Posti, mediatiedotteet, 3.12.2019, [Tutkimus: suomalaisten mielestä parasta joulussa on yhdessäolo](#).

Hyvää joulua sinulle ja läheisillesi!

Diasarjan tuottajat:

Suomen Ekumeenisen Neuvoston Kasvatusasioiden jaosto

